

Zonde en zondeval

Aangeboden aan de redactie van de NBV Studiebijbel, maar niet geaccepteerd

Zondigen kan gedefinieerd worden als een vrijwillige overtreding van zedelijke geboden. Het heeft alles te maken met goed en kwaad: het nalaten van het goede en het doen, meewerken aan en instandhouden van het kwade. Vanuit Bijbels perspectief is de mens in staat te onderscheiden tussen goed en kwaad, symbolisch uitgedrukt door het eten van de boom van de kennis van goed en kwaad. Daardoor is de mens – en alleen de mens - verantwoordelijk voor het kwaad in de wereld. Volgens Genesis 1 zijn zowel de schepping als het geschapene goed, zelfs zeer goed. Dit geldt ook voor de mens, zij het dat hij van nature de mogelijkheid in zich heeft het kwade te doen. Dit wordt in het Paradijsverhaal (Genesis 2-3) tot uitdrukking gebracht: de mens, gedreven door hebzuchtig begeren, laat zich verleiden om te doen wat God heeft verboden. Dat is het wortel van alle kwaad.

Dit diepzinnig verhaal is veelal misverstaan, als zou het gaan om het zondigen van de stamouders van de mensheid, dat als een onontkoombaar lot alle mensen ten deel valt. Een historische 'zondeval' in de zin van een gebeurtenis in de oertijd waardoor de hele mensheid erfelijk 'besmet' zou zijn geraakt en waarvan alle mensen het slachtoffer zouden zijn geworden, valt uit dit verhaal niet af te leiden. Dit idee vinden we pas in het latere niet-canonieke boek IV Ezra (7:48): 'O Adam, wat hebt u gedaan? Toen u zondigde, was uw val niet alleen de uwe, maar ook de onze, uw nakomelingen.' Daar sluit Paulus zich bij aan (Romeinen 5:12): 'door één mens is de zonde de wereld binnengekomen'. Op basis hiervan is, met name door Augustinus, de ongelukkige leer van de 'erfzonde' ontwikkeld: 'dat wij met onze kinderen in zonde ontvangen en geboren zijn.'

De bedoeling van het Paradijsverhaal is om ons, mensen, een spiegel voor te houden. Het verhaal van Adam ('mens') en Eva ('moeder van allen') is óns verhaal. Zo zijn wij en zo doen wij: geneigd te zwichten voor verleiding en Gods gebod naast ons neer te leggen. Zo vallen wij in zonde. De Bijbelse visie op zonde is dat het niet alleen door een genadige God vergeven kan worden, maar dat het ook daadwerkelijk voorkomen kan worden. Hoe dat kan heeft Jezus ons laten zien. In het verhaal over zijn verzoeking in de woestijn (Matteüs 4:1-11 en Lucas 4:1-13) doet hij niet wat alle Adams en Eva's plegen te doen. Door vast te houden aan Gods woord, zwicht hij niet voor de verleiding en voorkomt daardoor de zonde. Op deze wijze is Jezus degene die mensen van zonde bevrijdt. In de eerste brief van Johannes wordt de betekenis van dit 'wegnemen' van de zonde kernachtig samengevat: 'Ieder die in Hem blijft, zondigt niet' (3:6a), en 'Ieder die uit God geboren is, doet geen zonde' (3:9a). In zijn omgang met mensen heeft Jezus tevens duidelijk gemaakt dat wie toch in zonde valt, op vergeving mag rekenen en opnieuw mag beginnen, mits hij berouw toont. God is immers barmhartig.